

Avdelningen för samhällsfrågor

Sammanställning av stödmedel till breddbandsutbyggnad samt prognostisering avseende efterfrågan på medel

1.1 Inledning

Post- och telestyrelsen, PTS, ska följa och redovisa tillgången till samtliga statliga breddbandsstöd samt redovisa efterfrågan för åren 2016-2017 avseende behovet av breddbandsstöd.¹ Den första delen av denna rapport innehåller en sammanställning av offentliga medel till breddbandsutbyggnad. För landsbygdsprogrammet och regionalfonden redovisas medel från nuvarande programperioder medan rapporteringen för kanalisationsstödet avser tidigare programperiod. Den andra delen av rapporten redovisar prognostiserad efterfrågan av stödmedel för åren 2016 och 2017. Rapporten visar även tillgången till breddbandsstöd.

Vad gäller tillgången till statliga breddbandsstöd kan först konstateras att offentliga stödmedel till breddbandsutbyggnad har varit en viktig kompletterande åtgärd för att öka breddbandstillgången i områden där det saknas kommersiell grund för att anlägga breddbandsinfrastruktur. Denna rapport visar att ca 619,4 miljoner kr (inklusive offentlig medfinansiering) har använts till breddbandsutbyggnad 2014-2015.

För perioden 2014-2020 finns ca 3,85 miljarder kr att bevilja till breddbandsprojekt inom landsbygdsprogrammet och regionalfonden. Dessa medel återfinns till största del inom det förstnämnda stödprogrammet.

Under perioden 2007-2013 var 1,625 miljarder kr budgeterade för breddbandsstöd i landsbygdsprogrammet och samtliga budgeterade medel investerades. Totalt 719

¹ Regeringsbeslut den 18 december 2015 i ärendena N2015/08966/ITP, N2015/08816/KLS (delvis) och N2015/01871/IPT mfl. PTS har fått sådana årliga uppdrag sedan 2011.

bredbandsprojekt mottog stöd, vilket bidrog till att uppskattningsvis 93 500 hushåll och 13 500 företag fått tillgång till bredband. Projekten byggde ca 37 700 km kanalisation.

Under de regionala strukturfondernas programperiod 2007-2013 var ca 1,8 miljarder kr budgeterade för insatser som bl.a. kunde finansiera bredband. Totalt 680,5 miljoner kr beviljades till bredbandsutbyggnad t.o.m. 2014. Av dessa finansierades 307,6 miljoner kr av regionalfonden. Återstående 372,9 miljoner kr bestod av offentlig medfinansiering. Totalt tilldelades 48 bredbandsprojekt stöd under programperioden 2007-2013, vilket bidragit till att uppskattningsvis 33 600 hushåll och 1 700 företag fått tillgång till bredband. Projekten omfattade ca 1 700 km kanalisation.

Vad gäller efterfrågan för 2016-2017 avseende behovet av bredbandsstöd tyder länens prognostisering på att det finns ett ökat behov jämfört med föregående år. PTS bedömer att behovet av stödmedel för 2016-2017 är närmare 2 miljarder kr per år i landsbygdsprogrammet.

1.2 Sammanställning av tillgängliga och använda stödmedel

Under 2014 och 2015 har det funnits medel för bredbandsutbyggnad inom tre huvudsakliga stödprogram – de av EU finansierade landsbygdsprogrammet och regionalfonden samt det nationella kanalisationsstödet. Tabellen nedan visar hur mycket stöd som per den 31 december 2015 använts inom de olika stödprogrammen samt hur mycket som återstår att använda. Eftersom stödet inom landsbygdsprogrammet inte längre tillåter offentlig medfinansiering redovisas enbart beviljat huvudstöd.

Använda respektive tillgängliga medel per den 31 december 2015²

	2014		2015		Återstående medel per den 31 december 2015
	Projektstöd	Offentlig med-finansiering	Projektstöd	Offentlig med-finansiering	
LBP			10 563 183 kr		3,24 miljarder kr
Regionalfonden	-5 220 749 kr		289 227 892 kr	270 082 825 kr	306 miljoner kr
Kanalisationsstödet	44 310 000 kr		5 185 000 kr		1,8 miljoner kr

Tabellen visar årlig förbrukning av medel. Det negativa värdet inom regionalfonden för 2014 beror på återflöden.

² Uppgifter om använda och tillgängliga medel 2008-2014 finns i PTS sammanställning av stödmedel från 2015 (PTS dnr 15-1774).

1.2.1 Landsbygdsprogrammet

Totalt budgeterat stöd under programperioden 2014-2020: 3,25 miljarder kr

Investerade medel i bredband 2014-2015: ca 10,6 miljoner kr

Återstående medel för bredband under programperioden: ca 3,24 miljarder kr

Utfall

De för bredband tillgängliga medlen i landsbygdsprogrammet kan användas för investeringar i nästa generations accessnät. Även om det har varit möjligt att ansöka om medel inom den nya programperioden sedan september 2014 så har dessa medel inte kunnat beslutas förrän i mitten av december 2015. Av de 3,25 miljarder kr som tillförts för 2014-2020 har Jordbruksverket fördelat 2,055 miljarder kr till länsstyrelserna. Med andra ord finns ytterligare 1,195 miljarder kr som återstår att fördela till länen.

Under programperioden 2014-2020 har hittills två projekt beviljats medel till utbyggnad av bredband. Dessa bredbandsprojekt uppskattas bidra till att 192 nya hushåll och 80 företag får tillgång till bredband. Uppskattningsvis omfattar projekten 80 km kanalisation.³ De projekt som hittills beviljats medel utförs båda av lokala utvecklingsgrupper (s.k. byalag).

Fram till den 31 december 2015 har medel från programperioden 2007-2014 kunnat betalas ut. Under 2015 har utbetalningsmöjligheten använts för att använda omkring 834,1 miljoner kr från programperioden 2007-2014.

³ Uppgifter är hämtade från de sökandes ansökningshandlingar. Eftersom projekten ännu inte är slutförda visar uppgifterna inte det slutliga resultatet.

1.2.2 Kanalisationsstödet

Totalt budgeterat stöd för kanalisation 2008-2014: 216 miljoner kr (inkl. administrativa medel)

Investerade medel i kanalisation 2008-2015: ca 200,7 miljoner kr

Återstående medel under 2016: ca 1,8 miljoner kr

Utfall

Under åren 2008-2014 har det totalt avsatts 216 miljoner kr⁴ för stöd till anläggning av kanalisation i det nationella programmet för kanalisationsstöd. Av de totala medlen har 200,7 miljoner kr beviljats för sammanlagt 650 projekt. Projekten uppskattas ha lett till byggnation av ca 7 055 km kanalisation. Ca 5,2 miljoner kr har beviljats under 2015 enligt länsstyrelsen i Örebro som är den myndighet som administrerar stödet.

Omkring 45 procent av stödmottagarna utgörs av lokala utvecklingsgrupper och ca 35 procent är kommuner och stadsnät. Resterande andel är bl.a. företag och privatpersoner.

Fr.o.m. 2015 finns inga nya medel att använda i kanalisationsstöd. Tidigare tilldelade medel kan dock beslutas t.o.m. den 31 december 2016.⁵ Medel för bredbandsutbyggnad finns fortsättningsvis till övervägande del inom landsbygdsprogrammet.

⁴ Varav ca 13,5 miljoner kr utgörs av administrativa medel

⁵ Regeringsbeslut Fi 2015/01087/SFÖ

1.2.3 Regionalfonden

Totalt budgeterat stöd som kan användas till att finansiera bredband under programperioden 2014-2020: 595,2 miljoner kr

Investerade medel i bredband 2014-2015: ca 559,3 miljoner kr (inkl. 270,1 miljoner kr i offentlig medfinansiering)

Återstående medel för bredband under programperioden: ca 305,9 miljoner kr

Utfall

Under de regionala strukturfondernas programperiod 2014-2020 har drygt 595 miljoner kr budgeterats för insatser som bl.a. kan finansiera bredbandsnät. Detta av en total om 8 miljarder i stödmedel som har kunnat användas till olika områden. De för bredband tillgängliga medlen kan användas för investeringar i förbindelser som utgör ”den förmedlande länken mellan stamnät och accessnät”, s.k. ortssammanbindande nät.⁶

De medel som totalt har beviljats till bredbandsutbyggnad inom programperioden 2014-2020 t.o.m. 2015 uppgår till ca 559,3 miljoner kr. Av beloppet utgörs 289,2 miljoner kr av projektstödsmedel ur regionalfonden. Återstående 270,1 miljoner kr kommer av offentlig medfinansiering. Den offentliga medfinansieringen kan utgöras av kommunala medel och regionala tillväxtmedel (s.k. 1.1-medel).

Totalt har 15 bredbandsprojekt tilldelats stöd inom den nuvarande programperioden. Det finns inga uppskattningar av hur många hushåll och företag som kommer att få bredband med hjälp av dessa medel. PTS har inte heller tillgång till några uppgifter om hur mycket kanalisation som projekten uppskattats bygga.

⁶ 6 § förordningen (2015:212) om statligt stöd inom Europeiska regionala utvecklingsfonden

1.3 Prognos avseende efterfrågan på stödmedel för bredbandsutbyggnad för 2016-2017

1.3.1 Uppdragets genomförande

Denna del av uppdraget har genomförts via en enkät till länen gällande behov av bredbandsstöd. Länen har där ombetts att uppskatta efterfrågan på stödmedel inom landsbygdsprogrammet för åren 2016 och 2017. Uppskattningarna baseras på känd efterfrågan på medel för dessa två år. Med känd efterfrågan avses dels inkomna ansökningar som på grund av avsaknad av medel ännu inte har kunnat beviljas stöd, dels efterfrågan som den handläggande myndigheten känner till även om ansökningar ännu inte kommit in.

Endast efterfrågan på stödmedel till områden där det saknas kommersiellt intresse för utbyggnad inom de närmaste tre åren har beaktats. Vidare avser de angivna behoven endast stödmedel *utöver* de pengar som länsstyrelserna antingen har tilldelats av Jordbruksverket eller som kommer att tilldelas länen, dvs. utöver de 3,25 miljarder kr som avsatts i landsbygdsprogrammet. Lärens uppskattningar av behoven bygger på antagandet att Jordbruksverket kommer att använda samma fördelningsnyckel vid fördelningen till länen för de ännu inte fördelade stödmedlen som verket hittills har använt. Så kommer dock inte nödvändigtvis att bli fallet.

Lärens kommentarer till behovsuppskattningen inom landsbygdsprogrammet indikerar att det finns viss variation i sättet att bedöma behovet av stödmedel. Liksom tidigare år har vissa län enbart beaktat behov i form av ansökningar som inte har kunnat beviljas, medan andra har gjort en vidare uppskattning och baserat behovet på kostnadsberäkningar för de hushåll som saknar tillgång till bredband i länet. Förhållandet att länen använt olika metoder medför viss osäkerhet i bedömningen av det totala behovet

PTS har även ställt frågan om behov av stödmedel inom regionalfonden. För denna fond är det enbart tre s.k. NUTS 2-regioner⁷ som har möjlighet att använda stödmedel till bredbandsutbyggnad under nuvarande programperiod, som sträcker sig fram till 2020. Dessa regioner är Övre Norrland, Mellersta Norrland och Norra Mellansverige. Liksom för landsbygdsprogrammet indikerar lärens kommentarer till behovsuppskattningen att det finns en viss variation i sättet att bedöma behovet av stödmedel till ortssammanbindande nät.

⁷ Nomenclature des Unités Territoriales Statistiques (NUTS) är EU:s hierarkiska regionindelning. NUTS 2 betecknar områden som är större än län (NUTS 3) men mindre än hela riket (NUTS 1).

1.3.2 Sammanställning av svar för landsbygdsprogrammet

Prognoserna i denna rapport avser länens uppskattade behov av medel för 2016 och 2017. Som nämnts ovan innebär detta behovet utöver redan befintliga medel som tilldelats till bredbandsutbyggnad. Samtliga län har kommit in med svar och behoven redovisas på aggregerad nivå.

Svaren från länen visar ett ökat behov av stödmedel inom landsbygdsprogrammet, bl.a. till följd av att efterfrågan på fiber växer på landsbygden. Många länsstyrelser kommenterade att de redan i december 2015 hade fått in ansökningar för större belopp än medlen som de tilldelats inom ramen för landsbygdsprogrammet. Endast ett län (Gotland) uppgav att det inte fanns något behov av medel till ny utbyggnad.

Behovet av stödmedel för bredbandsutbyggnad inom landsbygdsprogrammet uppskattades till totalt ca 2,6 miljarder kr utöver tilldelade medel för 2016. Motsvarande summa för 2017 uppskattades till knappt 3,2 miljarder kr, dvs. totalt ca 5,8 miljarder kr för båda åren.

Några län uppgav att de har ett uppdämt behov i form av ansökningar som inte kunnat beviljas tidigare. Ett län kommenterade att det finns ett större behov än de inkomna ansökningarna indikerar eftersom aktörer i vissa delar av länet inte söker stödmedel lika aktivt trots att behoven där, sett utifrån PTS bredbandskartläggning, är minst lika stora som i områden med många ansökningar.

Flera län angav att de hade svårt att uppskatta sina behov av medel för 2017 bl.a. för att det saknades underlag i form av t.ex. ansökningar. Det fanns dock sex län som uppskattade att stödbehovet skulle bli lägre än för 2016. Några län kommenterade att behovet av stödmedel kommer att öka framöver eftersom hushåll i mer kostnadskrävande områden kommer att vara de som återstår att fiberansluta.

1.3.3 Sammanställning av svar för regionalfonden

De svar som kommit in gällande regionalfonden visar att det även finns ett behov av ytterligare stödmedel till ortssammanbindande nät. Det totala stödbehovet för perioden 2016-2017 uppskattades till drygt 1,8 miljarder kr utöver redan tilldelade medel. Behovet avser endast de sju län som ingår i regionerna Övre Norrland, Mellersta Norrland och Norra Mellansverige. Ett av länen hade inte kommit in med svar och deras behov av stödmedel har därför uppskattats av Tillväxtverket.

Ett av länen framförde att de endast hade ett mindre behov inom regionalfonden utöver vad de kan hantera under den gällande perioden. Ett annat län kommenterade att deras behov var ett estimat baserat på att näten t.ex. inte byggs med dubbelkanalisation och att kostnaden i annat fall kunde bli den dubbla.

1.3.4 Stödbehovet 2016-2017 inom landsbygdsprogrammet

Länens prognostiseringar tyder på att behovet av stödmedel inom landsbygdsprogrammet har ökat ute i landet. Uppskattningen av stödbehovet 2016 (2,6 miljarder kr) är ca 400 miljoner kr högre i år än den som gjordes för 2016 i förra årets rapportering (2,2 miljarder kr). Stödbehovet för 2017 är enligt länens prognostisering betydligt högre än för 2016. Som tidigare nämnts finns dock större osäkerhet länens i prognoser för 2017.

PTS bedömer att uppskattningarna från länen är rimliga mot bakgrund av utvecklingen på bredbandsområdet. Betydelsen av bredband uppmärksammas allt mer på regional och lokal nivå och efterfrågan från slutanvändarna ökar. Marknadsaktörerna visar också ett ökat intresse för landsbygden och flera av dem har utvecklat affärskoncept utifrån de särskilda förutsättningar som finns för bredbandsutbyggnad på landsbygden. Det ökade intresset från marknadsaktörernas sida har inneburit att stödmedel allt oftare söks för storskaliga projekt, t.ex. bredbandsutbyggnad inom en hel kommun.

En annan orsak till det ökande stödbehovet kan vara att mindre avlägsna områden nu har fått bredband och att mer kostnadskrävande slutanvändare därför är de som återstår att ansluta under de kommande åren.

I förra årets rapportering bedömde PTS att cirka 1 miljard kr vore en rimlig tilldelning inom landsbygdsprogrammet för 2015. Mot bakgrund av den ökade efterfrågan på stödmedel 2016-2017 bedömer PTS nu att behovet av ytterligare stödmedel är närmare 2 miljarder kronor per år för 2016 och 2017. PTS bedömer att denna tilldelning är rimlig, särskilt om man väger in att medlen förbrukas jämnt över hela landet. Bedömningen tar också hänsyn till att det finns en uppdämd efterfrågan på stödmedel som följer med från 2014 och 2015, då det inte var möjligt att besluta om medel inom landsbygdsprogrammet.

PTS vill betona vikten av att medel som eventuellt tilldelas framöver kan användas över längre tidsperioder och inte är årsbundna. Detta är en förutsättning för en gynnsam användning av bredbandsmedlen.